

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Correctio

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

Si debet peccatiu pollutionis. Vir janus non debet redlere a menti cum ira. Est licitum copulam no absolueri sine periculo pollutionis. Peccat mulier mittē do semen. Non potest tangere uerenda uxori. nec constra Tenetur ex peccato bimestre. Sponsus tenetur expectare bimestre.

è contra Ochagauia part. 10. tractat. 13. resolutione 41. & eadem est ratio de furioso, & ebrio, Fagund. ibid. tract. 14. resol. 55. Sed hic obiter p. 10. tr. 13. resol. 42. & licitum est copulam non absolueri dummodo non sit periculum pollutionis alterius coniugis, & vxor inchoauit & copula contenta sit. ibid. tr. 14. ref. 55. facina se inuertens post copulā, ut semen emittat facit ex natura sua peccatū mort. Leand. ib. §. Sed hic obiter, alter coniux potest semen emittere non expectato alio, sed nō potest postea tangere uerenda uxoriae ut ipsa perficiat, nec vice versa. ibid. tractat. 13. resol. 42.

10 Coniux uouens religionem tenetur expectare bimestre completo iuxta dies currentes mensium, & non reddere debitum nisi elapso termino. Sanchez, & alij. par. 10. tr. 14. ref. 22. & si mulier 12. annorum ingreditur Religionem infra bimestre tenetur sponsus expectare usque ad 10. annum, & si ingreditur Religionem S. Francisci de Paula usque ad 18. Basilius Pontius ibid. tr. 14. ref. 22.

CORRECTIO.

Correctio 1 quod duplex. Iudicialis. quid. Fraternalis. quid. Est actus virtutis. Et ad quā virtutem spectat.

Correctio duplex est; iudicialis, & fraternalis. Illa est, quæ prouenit à potestate publica in ordine ad bonum commune, & est proprie actus Iustitiæ vindicatiuæ. Fraternalis uero fieri potest à priuata auctoritate, & ordinatur ad bonum eius, qui corripitur, & proprie, & per se respicit bonum ipsius delinquentis, cuius spirituali necessitati per hanc correctionem subuenitur, & de hac hic sermo, quam quoque esse actum virtutis nemo Catholicorum dubitat. par. 7. tract. 3. resol. 1.

2 Dubium quidem est, ad quam virtutem spectet, hæc correctio, de quo susè Caspensis in cursu Theolog. tom. 2. tract. 17. disp. 6. sect. 1. num. 2. Illud uero certum, & omnino indubitatum, ad satisfactionem huius præcepti non requiri necessario correctionem fieri ex

hoc, vel illo motiuo charitatis, vel misericordiz. Imò etiam si ex malo motiuo id facias, satis facere potes præcepto correctionis. Ibid. ref. 2.

3 Correctio fraternalis nobis præcipitur, à Domino Matth. 18. illis uerbis. Si peccauerit in te frater tuus, &c. quæ quidem uerba secundum Menesiam in 2. 2. disp. 163. sect. 5. §. 207. ubi citat aliquos Commentatores, & Doctores, non continent præceptum, sed consilium, & Suarez libr. 10. cap. 7. numer. 13. quamuis teneat, correctionem esse de iure naturæ, fateatur tamen ex his uerbis non facile colligi. Sed continere præceptum tenet D. Thomas 1. 2. quest. 13. art. 7. & DD. communiter, quibus subscribimus, & uidetur quoque communis SS. PP. Augustini term. 16. de uerbis Domini. Chrylost. homil. 62. Greg. lib. 4. regist. 1. epistol. 56. & aliorum. p. 3. tract. 13. ref. 42. & par. 7. tract. 3. resol. 3.

Correctio præscripta Mat. 18. obligat sub præcepto.

4 Et per se loquendo obligat sub mortali: ex Valentia tom. 3. disputatione 3. quest. 10. punct. 2. Sicut enim præceptum elemosinæ obligat sub mortali, quatenus proximus est in extrema, uel graui necessitate, ita similiter sub mortali tenetur ei per correctionem subuenire, si est in graui necessitate spirituali. par. 7. tr. 3. resol. 4.

Et sub mortali.

5 Cæterum hoc præceptum Correctionis cum sit affirmatiuum, non obligat pro semper, sed ad inducendam obligationem sub mortali, requirit multas circumstantias, quæ raro concurrunt, de quibus infra n. 19.

Cum quibusdam tamen conditionibus.

AD CORRECTIONEM Quam teneantur, & quam non.

PRimo igitur, peccatum mortale proximi, uel graue illius periculum debet esse moraliter certum. In dubio enim persona priuata non tenetur corrigere, nec indagare, & inquirere aliorum peccata, ad eum finem ut corripiat; nisi in casu hæc resis, aut alterius criminis ualde perniciosi Reipubl.

Si peccatum sit certum.

aur si immineret proximi mors, vel etiā probabilis spes foret, proximum peccati dubij correctionem non ægrè latuū. Ita Filliuc. tom. 2. tractat. 28. cap. 6. num. 233. par. 4. tr. 3. ref. 72. & tr. 4. ref. 228. & p. 7. tr. 3. ref. 6.

Pralati ad quid teneantur.

7 Secundò Pralati religionum teneantur aliquādo sub mortali corrigere etiam peccata venialia subditorum, quæ regularem disciplinā notabiliter minuunt. Ita Villalobos tom. 2. tr. 4. diff. 2. num. 5. contra Rodriquez de ordin. iudic. cap. 9. n. 7. quam Sorus... concl. 3. extendit etiam ad Gubernatores Reipublicæ, & Coniuch de art. supern. disputat. 28. dub. 3. nu. 24 ad particulares Religiosos, & quemlibet priuatum. Sed Bannez in 2. 2. quest. 33. art. 2. dub. 2. asserit primum esse nimis durum, si non agatur de peccatis Reipublicæ, eiusque paci præiudicantibus. Secundum etiam non esse mentem Doctorum, qui loquuntur solum de Pralatis p. 3. tr. 2. resolut. 38. par. 4. tr. 4. ref. 228. p. 5. tr. 5. ref. 66. & p. 7. tr. 4. ref. 8.

Confessor.

8 Tertio Confessarij non tenentur, nec debent mores pœnitentium inquirere; quia eorum auctoritas in foro exteriori minime viget; sed tantum in interiori. Ita Duual. in 2. 2. tr. de charitate q. 9. art. 4. Debent quidem in confessione suos pœnitentes monere, & corripere, non tam fraternè, quam iudicialiter, sed occasionem suarum monitionum tantū ex iis, quæ in confessione sibi declarantur, debent arripere, non autem aliundè inuestigare. par. 7. tr. 3. resolut. 12.

Concionatores.

9 Quarto Concionatores tenentur publica peccata, aur quæ sciuntur in iis locis crebro fieri, publicè reprehendere, et si ea committentes credantur nō emendandi nisi forte grauiora mala timeantur, vt festè accidit, quando Superiorum peccata publicè reprehēduntur. Ita Coniuch disp. 28. dub. 6. n. 113. Sed caute Concionatores in hoc procedant, & cum su-

Qui tamen non peccat, is Superioribus omnia communiunt p. si corrigant 7. tr. 3. resolut. 12. Quamuis autem ad id teneantur vt dictum est, non tamen dicē-

dum Concionatores corrigentes in peccato, peccare mortaliter, vt putat Caietanus 2. 2. qu. 187. ar. 1. quia supradictæ actiones nec sunt annexæ ordinibus sacris ex institutione Christi; nec sunt ita sacræ, quin à peccatore officii possint. Vilalobos in summa to. 2. tr. 4. diff. 8. n. 3. Ibid. ref. 14.

10 Quintò subditi tenentur corrigere suos Superiores ex c. sicut 2. q. 7. Tria tenentur corripere in ea seruanda. Primum, vt cū magna prudentia, & humilitate fiat, & potius riores, obsecrando, quā increpando. Secundò, vt fiat secretò, & non publicè; ex decreto Innocentij III. ex c. cū ex iniuncto, de Hæreticis. Quod tamē intellige nisi peccata sint scandalosa, & publica; tunc enim publicè argui debet, etiam si nulla speretur emendatio. Tertio captari debent tempora, quibus creduntur esse magis dispositi Caspensis in cursu Theol. tom. 2. 2. disp. 6. sect. 1. n. 6. & alij p. 7. tr. 3. ref. 15.

11 Sextò Parentes, Domini, Maritus, & Tutor tenentur & ipsi speciali quidem titulo corripere filios, & cæteros de sua familia Ita Hurtadus de Mendoza vol. 2. disput. 152. sect. 2. §. 10. Immo ex Trullench in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 15. n. 1 non satisfaciunt dicendo in confessione, se omisisse correctionē, sed tenentur dicere, se esse Patres, Dominos, Maritos, vel Tutores. Quod autē dicitur de Villalobos, debere dominū à suo seruitio minus expellere, si videat domi occasio nē habere peccandi, laudo si faciat obligationē tamen non agnosco, præcipue si domino utilis sit famulus. Ita Trullench citat. Ibid. ref. 9 & ref. 31.

12 Quæres primò, An priuatus Prælatis enim, & Superioribus dubium non est) teneatur vitam suam emendare, vt possit peccatam corrigere, quā do ob peccatum inceptus efficitur ad correctionem? Affirmat Turrianus in 2. 2. tom. 1. disp. 88. dub. 1. cum alijs, tenet in casu necessitatis extremae. At Castus Palaus tom. 2. tract. 6. disput. 3. punct. 7. n. 6. ait non teneri ratione præcepti correctionis: ratione vt rō scandalī obligationem esse posse, cum suo peccato, & malo exemplō iacet, vt alij peccatis inhereant.

*Distingue-
tor,* ant Franciscus verò del Castillo *in 3.
sent. som. 2. disp. 6. de correct. q. 6. ref. ...* di-
stinguit, teneri ad emendationem exte-
riorem, quæ est quædam proprii peccati
recognitio; non autem ad interiorem,
quæ est contritio, & pœnitentia de cõ-
missio peccato. Et sic putat posse reuoca-
ri in concordiam sententias oppositas.
Tu cogita p. 7. tr. 1. ref. 16.

*Iudices et-
iam Eccle-
siastici non
peccant
corrigendo
iudiciali-
ter in pec-
cato.*

13 *Quæres 2.* Num iudices, præfer-
tim Ecclesiastici (de sæcularibus enim
non est difficultas) existentes in pecca-
to mortali, possint sine nouo peccato
actum iudicalem in alium peccatorem
exercere? Affirmat D. Thom. *in 4. dist. 19.
quæst. 2. art. 2.* quia exerceret actum sa-
crum dignitati Ecclesiasticæ annexum.
Sed contraria prorsus sententia est te-
nenda, quam docet Duallius *in 2. 2. tr.
de charitate quæst. 9. art. 4.* quia non om-
nes actus sacri requirunt gratiam sancti-
ficantem in operante, seu ministro; sed
soli actus ordinis, non autem actus iu-
risdictionis. Et sic patet responsio ad ra-
tionem oppositam. *Ibidem ref. 17.*

De quibus peccatis fieri debeat.

Correctio 13 **P**rimo debet fieri correctio de iis
facienda de peccatis mortalibus, quæ certa
peccatis sunt & quæ quis certò nouit: vt supra,
mortalibus num. 6.

certis. 14 De peccatis verò venialibus, quæ
Non autẽ uis Gaspar Hurtadus, *disp. 6. de correct.*
de veniali- *difficult. 6.* cum plurimis aliis teneat, ad
bus. esse præceptum sub veniali, ea corri-
gendi tamen cum Trull. *in Decal. tom. 1.
lib. 1. cap. 5. dub. 1. num. 4.* & aliis puto cor-
rectionem fraternam pro venialibus
non esse in præcepto excluso aliquo ca-
su de quo supra num. 7. Et ratio esse po-
test, quia *Mateb. 18* ubi potissimum istud
præceptum à Christo declaratur, & in-
iungitur, supponit proximum, cui ad-
hibenda est correctio, esse perditum, &
æternæ damnationi obnoxium; aliter
enim non dixisset: *Si te audierit, lucratus
eris fratrem tuum.* Cum ergo peccata ve-
nialia tantam ruinam in nobis non cau-

Summa Diana.

sent, probabile est ordinariè non teneri
pro peccatis venialibus fraternam cor-
rectionem adhibere, *par. 7. tr. 3. resol. 7.*

15 Peccatum item habituale, licet *Peccatum
habituate*
non adsit periculum labendi, corrigen-
dum esse affirmant non contemnedi *sine pericula*
Doctores, inter quos Hurtadus de M. *lo relabendi*
doza volu. 2. disp. 161. sect. 7 §. 68. Hac du-
an corrigè-
cti ratione; quia peccatum commissum, *dum, affir-*
& non emendatum secluso periculo in *mant ali-*
aliud relabendi, est secundum se ma-
qui.
teria grauis huius virtutis; sed ad gra-
uam eius materiam obligamur, quoties
sine graui incommodo cum spe fructus
eam possumus exercere, ergo peccatum
commissum, & non emendatum se cun-
dum se nos grauius obligat. Contraria *Alij negat.*
tamen sententiæ adhaereo cum Trull. *ech*
in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 14. n. 3. Quia
non censetur proximus in graui neces-
sitate esse constitutus, nisi ex occasione
peccati commissi sumat occasionem
illud peccatum committendi, aut pro-
babilitè existimeret ita permansturum
in illo peccato, vt suo tempore de illo
doleat quod iam nouum est peccatum.
Extra hoc periculum perseverantiã in
peccato, etiam si grauis miseria sit; non
tamen ex misericordia videris obligatus
procurare illam tollere. *Ibidem resol. 11.*

QVINAM CORRIGENDI,

Vel non.

16 **P**rimo tenemur corrigere peccan-
tes ex ignorantia vincibili, & *Corrigendi*
culpabili; quia hæc ignorantia non ex-
culpates ex-
cusat proximum à peccato. At si ex *ignorantiam*
norantia inuincibili quis legem trans-
vincibili.
grediat; plures Doctores, docent
me non esse obligatum ad correctionem.
Qua ratione dicunt nullam esse obliga-
tionem monendi comedentes carnes die
Veneris, vel non audientem Missam die
festò, si ignorantia inuincibili præcep-
ti laborant. Ita Bonac. *disp. 3. de Chari-
tate, quæst. 4. par. 7. num. 10.* At ego puto
adhibendam esse correctionem quando
quis peccat ex ignorantia inuincibili iu-

11

118

Et ex inuincibili, si speratur fructus.

ris tam naturalis, quam positivi, si speretur fructus; secus si non speretur fructus, par 7 tract 3, resol. 18. Hinc si sciam, vt docet Conin h. disput. 29. de charitate dub. 4. num. 45. alios propter cognationem, aut inualidè contraxisse, idque eos inuincibiliter ignorare, si sperem eos facile inducendos, vt impetrent dispensationem, & sine turbis rursus contrahant, teneor ipsis, veritatem aperire. Idem dicendū in quibusdam peccatis commissis ex ignorantia iuris, non ita patet notū, & quod non potest nosci pertinere ad hunc in particulari, verbi gratia. cōfiteatur aliquis se cognouisse consanguineā vxoris suæ, &c. secundum communē sententiam non potest petere debitū. Confessarius tamen (nisi possit fore cum eo dispensare, vt licitè debitum petat) cōmuniter melius faciet relinquendo illam in sua bona fide, qua putat sibi licite petere debitum: quia si aperiat illi veritatem, postea formaliter peccabit petendo debitum; & communitè et nō est verosimile futurum, vt id eod abstineat à petendo debito, quamdiu autem manet in bona fide solum peccat mortaliter sine vilo periculo scandali, quod si confessarius possit dispensare, aut certò credat alterum cognita veritate ante obtentam dispensationem non peritutum debitum, debere illi aperire veritatem. Vt verò confessarius possit cognoscere penitentem laborare ignorantia inuincibili, ita vt non teneatur illum admonere, curet bono modo intelligere, an penitens credat se in bono statu constitutum esse, vel an dubiam habeat conscientiam. Sit tamen cautus Confessarius, ne dubium malæ fidei ingerat penitenti, dum non sperat fructū correctionis. Ita Trullench in Decal. 20. l. 1. c. 5. dub. 14. num. 6 par 7. tr. 3. resol. 19.

Cautio pro Confessariis.

Corrigendi infideles.

17 Secundò tenemur corrigere etiam infideles, quando est spes fructus, ac reliquæ conditiones adsunt, vt hoc præceptum obligat. Ita Coninch disput. 28. de charitate dub. 4. num. 49. cum aliis. Et quamuis Laymano in Theol. mor. lib. 2. tract. 3. cap. 7. num. 2. contrarium teneat, quia Christus, Matth. 18. solum iubet

nos corripere fratrem peccatorem; infidelis autem non est frater noster quia non est filius Dei, nec Ecclesiæ; tamen dicendum est hoc non ob stare, quia etiam infidelis dici potest frater aliquo modo, ratione, s. communis naturæ, & originis ex Adamo, par. 7. tract. 3. resol. 20. Imò, vt docet Duall. in 2. 2. tract. de charitate quæst. 9. a. 4. ipsi infideles teneantur ad corrigendos alios; Cum enim hoc præceptum fundamentum habeat in natura, & recta ratione, quæ ad vniuersos homines, etiam infideles, se extendit, quatenus scilicet teneantur proximis suis in necessitate, quæcumque illa sit, siue spiritualis siue corporea, subuenire non est dubium, quin infideles correctionem hanc fraternam seruare debeant. Ibid. §. Not.

Et ipsi teneantur ad correctionem.

18 Tertio publici peccatores, vt meretrices, ysurarij, &c. sunt corrigendi si speretur emendatio, quia & Deus offenditur, & proximus sibi malum infert: Ita Lorca 2. 2. D. Thoma disput. 41. num. 4. qui tamen optimè obseruat plures exculari a correctione istorum, vel quia cum sint in notitia omnium, sunt alij qui facilius, & melius eos corrigere possunt, vel quia in his ratio speratur fructus, & utilitas correctionis, & propterea frequenter negligitur. par. 7. tract. 3. resol. 3.

Publici peccatores corrigendi.

QUANDO OBLIGET, Vel non.

19 Correctio fraternæ, obligat, quædo sequentes conditiones occurrant: Prima, quando vides proximum actu peccare, aut moraliter scis eum quibusdam peccasse. Vt patet ex dictis num. 6 & sequentibus.

20 Secunda, quando probabiliter speras correctionem profuturam, & correctio proximum ex ea emendandum. Et quando spes emendationis esset valde modica, non esset peccatū mortale correctionem omittere; & multò minus, quando per correctionem crederetur proximus

mus.

mus excitandus, vt gravius peccaret, verb. gr. blasphemando, aut nos graui odio persequendo, &c. *part. 7. tr. 3. resol. 21.*

Non autē in dubio.

Si autem esset dubium an correctio esset delinquenti profutura; esset autem certitudo quod non esset obfutura, deberet adhiberi, minime verò si simul esset dubium, an esse, no cumentum allatur. *ibid. resol. 21.* Quod si correctio primū sit obfutura, deinde profutura, etiam tunc putatur contingere, vt quis sub peccato mortali obligetur corrigere eū quem probabiliter putat in praesenti fore deteriore, & per impatientiam atque contumelias contra corripientem, aut alios, de nouo peccaturum, licet postea conticiat eum in ex illa correctione emendatum. *ibid. resol. 23.* In articulo tamen mortis, & quando peccatū est publicū vel scandalosum, correctio est adhibenda, etiam si proximus timeatur, deterior euaturus. *part. 4. tract. 3. resol. 72.*

Nec si prius sit obfutura, deinde profutura.

part. 4. tract. 3. resol. 228. Tertia, & *part. 3. tract. 5. resolutione. 93.* vbi absolute negatiuam sententiam docuerat. Ad auerendum tamen damnum alicui, puta vt Dei iniuria, pusillorum scandalum, aliorum peruersio, aut graue innocentis damnum impediatur, tenetur quis corrigere aliquem, etiam si credat peiorem futurum, quia haec correctio proprie assumitur, non ad emendationem, aut punitionem delinquentis, (pro vt assumuntur fraterna & iudicialis) sed ad defensionem innocentis, & ad dicta mala impedienda. *part. 7. tr. 3. resol. 24.*

Exceptio articulo mortis.

21 Tertia ad correctionem necessaria conditio, est, vt ad illius emendationem necesse sit, vt illum corripiam. Si enim delinquens sit timorata conscientia, vnde speretur facile surrecturus, vel ab alio corrigendus, praecipuum correctionis non obligat sub mortali; quia correctio est quaedam spiritualis eleemosyna non nisi indigentifacienda. Non tamen sufficit, quod adsint alij, qui possunt, aut etiam magis quam ego teneantur talem ex corporali, aut spirituali necessitate eripere, nisi omnino probabiliter credatur eos hoc facturos. Ita Valentia *tom. 3. disputat. 3. quest. 10. punct. 2.*

Voluntatis non peccatur correctio.

part. 4. tract. 4. resol. 228. vers. Deinde. & *part. 7. tract. 3. resol. 25.*

22 Quarta, quod ex correctione illa non proueniat damnum notabile corripientis; tunc enim nulla erit obligatio; nisi in necessitate extrema, aut quasi extrema damnationis proximi: In qua quidem valde dubium est, an priuatus teneatur vita periculum subire, vt proximum corrigat. Affirmante Bannez in 2. 2. quest. 33. artic. 3. dub. 4. concl. 3. cum aliis; Negante verò Lorca in 2. 1. Diui Thom. *disput. 35. num. 7.* & alij pariter. Praelati quidem, & alij superiores in extrema necessitate proximi cum periculo vitae correctione adhibere, & hoc ex communi Doctorum consensu. *part. 4. tract. 4. resol. 228. vers. quarto.* & *part. 7. tract. 3. resolutione 26. 27. 8.*

Vel ea sit futura correctio.

Nisi sit Praelatus, aut superior.

23 Quaesitum primò, an si adsint praedictae conditiones, sit statim adhibenda correctio? Respond. ad decernendum quando licitum sit correptionem fratris differre, aut etiam omittere; quando verò illicitum, aut peccatum mortale, aut veniale, notanda sunt sequentia. Primum, quando ex dilatione correptionis timeretur in intermedio tempore lapsus fratris in peccatum mortale, aut ipsius mors corporalis in peccato mortali, aut eiusdem, vel Reipublicae, vel etiam tertiae personae detrimentum notabile, quod vitari posset ipsa correctione fraterna: peccatum de se mortale esset eam differre; cum id fiat contra charitatem in materia graui. Secundum, quando nihil praedictorum timeretur, si correctio in aliud tempus differretur sine causa, talem dilationem de se non esse peccatū plusquam veniale; quia non est graui Dei, vel proximi iniuria. Tertium, si & nihil iam dictorum timeretur, & aliqua iusta de causa iudicaretur aliud tempus opportunius expectandum esse: dilationem non modo licitam, sed etiam debitam esse posse; vt quando multum refert expectare aliud tempus. Id quod relinquatur prudentis arbitrio. Haec omnia docet Reginaldus *tom. 1. lib. 4. cap. 25. n. 24.* *part. 4. tract. 4. resol. 228. vers. quarta.* & *p. 7. tr. 3. resol. 30.*

Interdum est adhibenda statim, interdum potest differre, ferri correctio.

Omittens correctionem ex timida a se, &c. non peccat mortal.

Nisi sit Prælati.

Permittere alicui peccatum, ut melius corrigatur, videtur aiquibus licitum.

Cum quadam limitatione.

Aliis secus.

Quoties adhibenda correctio.

24 Quod si quis omitteret, vel differret correctionem, non ex proposito, sed ex tepiditate, aut simili affectu, non esset mortale, nisi alioquin damnum proximi tantum esset, ut grauius imputaretur dolenti eum corrigere. Prælati autem correctionem omittens ex timiditate, &c. peccaret mortaliter. Ita Grando. Ex quibus omnibus patet, raro contingere, ut priuatus correctionem omittens, peccet mortaliter. Et ratio est, quia præcepta charitatis non multum rigorosam obligationem inducunt, & præsertim istud eleemosynæ spiritualis: nam cum eius finis sit, subleuare proximum à miserâ culpâ, in qua ipsa liberè est, & a qua liberè potest exire, non ita strictè obligabit: nam corrigendus non censetur ita propriè pati spirituale necessitatem. Quæ omnia docet Grando in 2. 2. coner. 3. 17. act. 12. disput. 1. num. 6. part. 4. tract. 4. resol. 228.

25 Quæres secundò: An sit licitum permittere alicuius peccatum, ut melius corrigatur? Affirmat Trullench in Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 14. num. 8. quia licet tantum permittimus peccatum, ut proximus non resurgat, ut postea resurgere possit feruentius; imò non tam permittimus peccatum, quam ut proximus non resurgat, quod facere possumus sine peccato. Limita tamen, nisi timeatur casurum in grauiissimum peccatum, verbi gratia communicaturum in peccato mortali. Verum Franciscus del Castillo in 3. sentent. tom. 2. disput. 6. de correct. quest. 4. num. 10. contrarium asserit: quia licet Deus sic aliquando permittat, ut postea ipsum auxiliando à peccatis eruat, tamen hoc nobis non licet, quia neque scimus certò futura contingentia, sicut Deus, neque probare possumus auxilia efficaciam, sicut ipse, & misericordia non patitur fratrem relinquere inuolui in peccatis, etiam si sit suspicio, quod resurget de futuro, par. 7. tr. 3. ref. 29.

26 Quæres tertio an teneamur sepius adhibere correctionem? Respondeo cum Trull. in Decal. tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 14. numero 4. toties corrigendum esse

proximum, quoties speratur utilitas arbitrio prudentis. p. 7. tr. 3. ref. 32.

Quo ordine facienda correctio.

27 Ordo porrò in correctione seruandus est, quem Christus Dominus in Euangelio præscripsit, Matthæi 18. qui quidem ordo nõ est tantum congruicatis, ut tenet D. Bonauentura in cap. 17. Luca, sed necessitatis, & cadit sub præcepto, ut docent quamplurimi cum Valentia tom. 3. quest. 10. punct. 5. Quorum opinio nititur illis fundamentis, seu principiis, quod tibi non vis, alteri non faceris. Item; omnia quacunque vultis vobis fieri ab aliis, hæc illis facite item; Diliges proximum sicut teipsum. par. 5. tract. 10. resolut. 42. & par. 7. tr. 3. resolut. 36.

28 Primò itaque delinquens, est secretò monendus; iuxta illud, Corrige eum inter te, & ipsum solum. Quod tamen intellige, modo delictum sit occultum. Vnde si quis prudenter iudicaret se posse prodesse fratri hac secreta monitione, & ea omissa vellet incipere à correctione coram testibus, qui est secundus correctionis gradus, peccaret mortaliter, quia ita corrigens infamat fratrem apud alterum absque necessitate. Quod ita intelligendum, quantum est ex parte ipsius actus. Cæterum talis circumstantia esse potest in tertia illa persona, vel personis, quibus reuelatur, quod ipse peccator parum, aut nihil detrimenti patiatur: & tunc erit vel veniale, vel nullum peccatum. Idem cum eadè intelligentia statnendū est de illo, qui incipit à tertio correctionis gradu, de quo infra, relictis prioribus, quando prioribus adhibitis poterat prodesse fratri cum minori dispendio, par. 7. tract. 3. resolut. 37. Quæ omnia procedent etiam in Religiosis, qui non possunt occultare fratrum crimina superiori, quantumuis prudenti deferre tamquã patri; sed teneantur occultam correctionem præmittere. Nisi in aliqua Religione contrarium cautum sit, ut est

Ordo præscriptus à Christo est seruandus in correctione sub præcepto.

Ut scilicet secretò monendus; iuxta illud, Corrige eum inter te, & ipsum solum. Quod tamen intellige, modo delictum sit occultum.

Eriam in Religiosis.

Nisi ad sit constitutio contraria.

ut est in Societate Iesu. Ita Tannerus in 2.2. disputat. quasi. 5. dub. 5. num. 106. & alii contra Turrianum *ibid.* disp. 89. num. 4. part. 3. tract. 2. ref. 37. & part. 7. tr. 3. ref. 44. & 45. ubi pluribus confirmat licitam esse prædictam constitutionem Societatis Iesu. Quomodo verò debeat generare Prælato, cui tanquam Patri delatum sit aliquod delictum absque prævia correctione, in opinione eorum qui dicunt id licitum esse, cum subdito sic delato, habes apud Caspensem in *curia. Theol. to. 2. tr. 17. disp. 6. sect. 3. n. 35. & par. 7. tract. 3. ref. 46. 47.*

Et in ipso 29 Rector, vel Prior aliquid collegii, seu Domus, qui manifestat Provinciali, vel Generali delictum occultum fratris, quem ipse potest emendare absque tali manifestatione, peccat mortaliter, quia absque illa poterat lucrari proximo. Ita Trulleach in *Decalog. tom. 1. lib. 1. c. 5. dub. 16. n. 1.* quam vis Caltrus Palas *tom. 1. tract. 6. disp. 3. punct. 11. n. 6.* contrariam etiam sententiam probabilem existimet, at hanc probabiliorē, p. 7. tr. 3. ref. 48.

Potest autem 30 Inaliquibus verò casibus potest omitti correctio, & peccatum fratris ad superiorem deferre. Et primus est, quando peccatum proximi occultum vergit in detrimentum aliorum, nec videtur occurrere sufficienter posse per privatam monitionem. Ut si quis clauditionem molitur, vel incendiū civitatis, aut alios inficiat hæresis. Ita D. Thomas, quia in tali casu plurius æstimanda est salus aliorum, quam fama unius maligni. *par. 7. tr. 3. ref. 45. & 51.* Secundus, quando quis prudenter iudicat, se nihil corrigendo facturum, sed melius fore, si relicta secreta monitione, vel inductione testium, superiori deferat, & remedium postulet. Quia ordo Evangelicus institutus est ad emendationem proximi, unde si illum iudicamus non profecturum, eligere possumus, quod in illum finem est utilius. Adverte tamen, quod si speras delinquentem emendandum per te, licet non tã bene quam per superiorem, sed tamen absolutè emendabitur, non tenentis adire superiorem, *par.*

Si correctio non speretur profutura. Aut proximus in

7. tr. 3. ref. 43. & ref. 39. §. Notand. Tertius, hoc suo inquit quando proximus propter maiore profectionem spiritualem paratus est, ut ipse peccata, quantum vis occulta nulla præmissa correctione, superiori deferatur. Tales sunt Religiosi Societatis Iesu, qui in hoc suo iuri renunciant. Et hæc omnia docet Becanus *de fide, & c. 21. dub. 4. n. 30. p. 5. tr. 4. ref. 42. §. Sed hic. & p. 7. tr. 3. ref. 39. 44. 45. & 61.*

31 Quando peccatum fratris est publicum, potest publice corrigi. Nã correctio occulta præcipitur, ut consulatur illius famæ, qui finis in peccato publico haberi nõ potest, & alioqui peccata publica non debent manere impunita, ne alii liberius peccent. Si tamen privatim monendo possim corrigere eum qui publice peccavit, non est necessario denunciandus, neque arguendus eoram pluribus, nisi scandalum, quod passum sunt, aliter reparari non possit, aut nullo modo publico reprehensio; etiam illi sint corrigendi, qui ipsius exemplo deliquerunt. Rectè tamen talis denunciabitur Prælato inquitenti: habet enim ius inquirendi, & iudicandi de publicis. Et ita docet Malderus in 2. 2. D. Thom. *quæst. 33. art. 7. part. 7. tract. 3. resolut. 41.* Si tamen peccatum sit notorium notorietate facti, ita ut non possit ulli conversatione celari, tunc non debet præcedere secreta monitio, sed immediate superiori est deferendum; nec existimandum est hoc modo fratrem infamari, cum iam sit infamis ob publicum peccatum. *Ibid. ref. 42.*

Et aliquando 32 Secundum correctionis gradus Si correctio non vata, & secreta monitio profuit. Matth. prodest, 18. Si te non audieris, adhibe tecum adhuc adhibendum, vel duos, ut in ore duorum, vel trium testes restium sit omne verbum. Et quamvis Fraciscus del Castillo in 3. sentent. tom. 2. disp. 6. de correctione, quasi. 8. num. 9. existimet non posse adhiberi testes in peccato tantum noto, tamen contrarium est tenendum cum Turri. in 2. 2. tom. 1. disput. 89. dub. 4. Ut servetur hic ordo Evangelicus. Neque hoc est diffamare fratrem, sed cum aliquo detrimento in

Peccatum publicum potest publice corrigi. Et aliquando doctiam debet. ita docet Malderus in 2. 2. D. Thom. quæst. 33. art. 7. part. 7. tract. 3. resolut. 41. Si tamen peccatum sit notorium notorietate facti, ita ut non possit ulli conversatione celari, tunc non debet præcedere secreta monitio, sed immediate superiori est deferendum; nec existimandum est hoc modo fratrem infamari, cum iam sit infamis ob publicum peccatum. Ibid. ref. 42. Si correctio non vata, & secreta monitio profuit. Matth. prodest, 18. Si te non audieris, adhibe tecum adhuc adhibendum, vel duos, ut in ore duorum, vel trium testes restium sit omne verbum. Et quamvis Fraciscus del Castillo in 3. sentent. tom. 2. disp. 6. de correctione, quasi. 8. num. 9. existimet non posse adhiberi testes in peccato tantum noto, tamen contrarium est tenendum cum Turri. in 2. 2. tom. 1. disput. 89. dub. 4. Ut servetur hic ordo Evangelicus. Neque hoc est diffamare fratrem, sed cum aliquo detrimento in

minori bono fame, maius eius bonum in conscientia curare: quomodo medicus pro conseruatione totius corporis abscindit membrum minus necessarium. Imò vix vllum erit istud detrimentum, si vel testes delicti conscii possint adhiberi, vel in horum defectum, adhibeatur etiam inscii, sed prudentes, quales adhibendi erunt. *paris 5. tractu 13. ref. 41. & par. 7. tract. 3. ref. 37. & 39. S. Igitur.*

In quem finem adhaerentur

33 Qui quidem testes, ut docet D. Thomas in 2.2. quest. 37. artic. 8. tribus potissimum de causis inducendi sunt. Prima ut corrigens ostendat se praestitisse, quod debebat erga correctionem fratris, & munus suum impleuisse. Secunda, ut per testes delinquentis possit postea ab Ecclesia conueniri, & proberur delictum. Tertia, ut melius emendetur peccator, & qui vnum admonentem contempsit, duos vel tres reueratur, & audiat. *par 5. tr. 3. ref. 38.*

Non semper plures adhibendi.

34 Non tamen ordinatis est, cessarium, ut quis in testium numero gradatim ascendat, antequam Praelato denunciatur: ut advertit Malderus in 2.2. D. Thom. quest. 33. artic. 7. Si enim grauius sit fratri, inale audire apud Praelatum, quàm apud decem testes, considerandum est, grauius etiam esse, tot adhibere testes corrigenti, quam semel indicare Praelato. At in praxi videtur tutius efficere quod docet Trullench in Decalog. tom. 1. lib. 1. cap. 5. dub. 10. num. 1. Nimirum, si frater non emendatus fuerit secreta monitione, adhibeantur vnus, aut duo testes, etiam delicti ignari, ut coram eis corripiam toties, quoties moraliter speratur emenda. At si scitur ab aliquibus, & coram illis posset sufficienter corrigi, illi sunt adhibendi. *par. 7. tr. 2. ref. 40. & 51.*

Et possunt adhiberi vel successiue, vel ambo simul.

34 Quares an sit necessarium adhibere prius vnum testem, deinde duos? Resp. Malderus citatus: & speres vno teste adhibito corrigendum fratrem, tenentis adhibere tantum unum, vult enim Dominus vni, aut duos adhiberi prout videbitur necessarium: non enim videtur otiosum, quod sub distinctione Domi-

nus dicat. Adhibe tecum adhuc vnum, vel duos. Attamen contraria sententia probabilior est, ut scilicet possint adhiberi duo simul, ut efficacior sit correctio. Ita Trullench citatus. *part. 7. tract. 3. ref. 40. & 53.*

35 Tertius correctionis gradus est, ut Praelato, vel superiori denunciatur, quos profitas correctio obseruatis primis duobus modis non profuit. Quod si eos non audiverit, die Ecclesia, inquit Christus. Polato, stremo, si neque Ecclesia audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus. *p. 7. tract. 3. ref. 35.*

36 Quares an quando proceditur in denuntiatione iudiciali in delictis tendentibus in damnum communitalis, sit praemittenda fraterna correctio? quid ser- Resp. quod si per monitionem secretam delinquenti vel alteri tertio factam sufficienter intelligitur damnum imminens reparari, clarum est non habere locum iudicalem denuntiationem. At si praesumitur delinquentis non corrigendus per secretam monitionem illi, vel tertio, cui damnum par. factam plures Doctores videntur affirmare, non posse ad denuntiationem iudicalem devenire, sed debere dicere Praelato, ut Patri, vel alius, ut illum obseruent, & possint esse testes in iudicio: ita Durandus in 4. sentent. distin. 19. quest. 4. Sed contrarium prorsus est dicendum cum Bonacina disp. 10. quest. 3. punct. 1. & aliis quod scilicet possit fieri delatio iudicialis in his peccatis, quamvis non praecedat monitio. Advertendum tamen magnum esse discrimen inter haec etimina, quando sunt omnino occulta, & improbabilia; & quando sunt occulta, probabilia tamen; nam in hoc casu possunt denunciari Iudici, ut Iudici, ut puniat: at in priori solum possunt denunciari ei, qui posset prodesse, & non obesse, id est Iudici tanquam Patri, ut remedium adhibeat: non autem tanquam Iudici, ut puniat. Si tamen hoc sufficiat ad remedium, quando verò id non sufficeret, posset denunciari Iudici, ut Iudici, dicendo me id probare non posse, sed ut Iudex ex suo officio provideat, & inquirat. Imò quando crimen occultum est

Et quando crimina occulta sunt vel non denunciari.

est in damnum privatæ personæ, ad quod caveadum nec sufficit monitio, nec denunciatio facta iudici. ut Patris potest manifestari illi privatæ personæ, cui damnum imminet, & illa potest dicere iudici, ut iudici, ut le protegat, & hæc omnia docet Sanchez in opusc. tom. 2. lib. 6. cap. 2. dub. 4. num. 8. part. 7. tract. 3. resol. 55. Advertendum in superius Delicta pertinet ad S. Officium esse denuncianda, etiam si sint occulta, & probari non possint, & contrarium asserere est censura dignum. *Ibidem Nota etiam, & V. Denunciare, num. 8.*

Publicam 37 *Quæres* secundò: An testium inductio debeat præcedere denunciationem publicam? Durandus in 4. dist. 19. *bet præce-* *quæst. 4.* existimat in peccatis quæ sunt occulta, testium inductionem esse prorsus illicitam: & tunc solum esse licitam, quando peccatum aliquod occultum in duorum, vel trium notitiam devenit: id est: si corripienti solum innotescat, post privatam admonitionem bis, terverepeditam, non debere ulterius progredi. Verum hanc Durandi opinionem refellit S. Thomas in 2. 2. quæst. 33. ad 1. ubi docet privatam monitionem, antequam ad publicam denunciationem deveniatur, adhibendos esse testes, ut patet Matthæi 18: *Adhibe tecum unum, aut duos testes.* Non nego tamen ratione circumstantiarum sæpius testes non esse adhibendos ante publicam denunciationem, ut docet Hurtad. *volum. 2. disput. 263. sect. 7. §. 215. part. 7. tractat. 3. resolutione 56.*

Nō autem 38 *Quod* si procedatur via accusationis, in tali casu videtur posse fieri accusatio sine prævia correctione, saltem in rigore iuris, ut docet Duallius in 2. 2. tract. de Correct. quæst. 9. artic. 5. & Doctores communiter: ex charitate tamen, & levitate, quæ inter homines debet intercedere, præsertim quando est aliqualis coniectura, quod ipsa poterit prodesse: non est dubium, quin ipsa debeat præmitti, ut tenet Lorca in 2. 2. D. Thom. disputat. 47. num. 27. *Ibidem resolutione 57.*

Nisi ex 39 *Prælati,* vel iudex, cui consta-

ret iniuriam fieri reo, eo quod denunciatur, vel accusatur, non præmissa admonitione, quando debita est, tenetur, quantum potest commodè denunciationem, & accusationem impedire, & conari, ut Evangelicus ordo servetur: si quidem iudex alia via, quam per sententiam suam iudicam, possit æque benè impediri peccatum, & vitari illius incommoda, tenetur ex vi charitatis, quantum fieri potest: istam denunciationem, & accusationem impedire: quævis, si velit accusator, aut delator desistere, nec possit providere iudex, ut Evangelicæ correctionis ordo servetur, non peccet admittere denunciationem, & accusationem: eius quippe est, se ut iudicem gerere, nec adeo esse sollicitum, an secreta admonitio, quæ est ex lege Charitatis, præmissa fuerit, & hæc omnia docet Duallius in 2. 2. de correct. quæst. 9. artic. 5. part. 7. tractat. 3. res. 58.

40 *Quæres* tertio, quando liceat Prælato procedere via iudiciali adversus denunciatum? Respondet Valentia tom. 3. disputat. 3. quæst. 10. punct. 5. §. 2. con. 4. duobus dictis. Primum est: quando liceret procedere via iudiciali non interveniente correptione propter exemplum aliorum, vel bonum commune; liceret etiam ea interveniente; quia virtus charitatis, cuius actus est correptio, non præiudicat virtuti iustitiæ ad quam pertinet ille processus iudicialis. Secundum est: in duobus casibus non modo esse licitum, quod dictum est in præcedenti dicto, verum etiam esse debitum. Primus est quando oporteret denunciare iudicè crimen, aut de illo inquirere, ut si esset perniciosum Republicæ, secundus, quando esset spes forte, ut per processum iudicalem corrigatur quoque delinquens: tunc enim charitas, per quam institutus est processus correptionis: imperat iustitiæ, ut inchoet processum iudicalem, quod obtinetur finis charitatis, qui est emendatio proximi. *part. 7. tract. 3. res. 59.*

quando iudex, si possit, teneatur denunciationem & accusationem impedire, nisi procedat correctio.

Quando iudex possit procedere via iudiciali contra denunciatum.

ORES